

**ՆԱՆՈՒՆ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ Ը**

**ՔԱՂԱՔԱՅԻ ՍՎԵՏԱ ՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԻ ԴԻՄՈՒՄԻ ՆԻՄԱՆ ՎՐԱ՝ ՆՏ ՔԱՂԱ-
ՔԱՅԻԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ 1217-ՐԴ ՆՈԴՎԱԾԻ՝ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒ-
ԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՆԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵ-
ԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ**

Քաղ. Երևան

18 սեպտեմբերի 2010թ.

Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով.
Գ. Նարոթյունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ն. Դանիելյանի, Ֆ. Թոխյանի,
Մ. Թովուզյանի, Վ. Նովիաննիսյանի (զեկուցող), Վ. Պողոսյանի,

մասնակցությամբ՝ դիմող Ս. Նարոթյունյանի, գործով որպես պարասխանող
կողմ ներգրավված՝ ՆՏ Ազգային ժողովի պաշտոնական ներկայացուցիչ՝ ՆՏ ԱԺ
նախագահի խորհրդական Դ. Մելքոնյանի,

համաձայն ՆՏ Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետի, 101-րդ հոդվածի
1-ին մասի 6-րդ կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՏ օրենքի 19, 25, 38
և 69-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «Քաղաքացի Սվեթա Նարո-
թյունյանի դիմումի հիման վրա՝ ՆՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 1217-րդ հոդվածի՝
Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրությանը համապարասխանության
հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը քաղ. Ս. Նարոթյունյանի՝ 23.02.2010թ. ՆՏ սահմանադ-
րական դատարան մուտքագրված դիմումն է:

Ուսումնասիրելով գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, կողմերի գրավոր
բացատրությունները, որպես փորձագետ ներգրավված՝ իրավագիտության դոկտոր,
պրոֆեսոր Տ. Բարսեղյանի փորձագիտական եզրակացությունը, հերագրելով ՆՏ

քաղաքացիական օրենսգիրքը եւ գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Նայասրանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց**.

1. ՆՏ քաղաքացիական օրենսգիրքն ընդունվել է ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից 1998 թվականի մայիսի 5-ին, Նայասրանի Նանրապետության Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 1998 թվականի հուլիսի 28-ին եւ ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից 17.06.1998թ. ընդունված՝ «Նայասրանի Նանրապետության քաղաքացիական օրենսգիրքը գործողության մեջ դնելու մասին» ՆՏ օրենքի համաձայն, ուժի մեջ է մտել 1999 թվականի հունվարի 1-ից:

Օրենսգրքի վիճարկվող հոդվածը՝ «Երկրորդ հերթի ժառանգներ» վերաբառությամբ, սահմանում է.

«Երկրորդ հերթի ժառանգներն են ժառանգատուի հարազատ եղբայրները եւ քույրերը: Ժառանգատուի եղբայրների եւ քույրերի երեխաները ժառանգում են ներկայացման իրավունքով»:

2. Գործի դատավարական նախապարմությունը հանգում է հետևյալին: Դիմողը հանդիսանում է ժառանգատու Ա. Սողոմոնյանի չորրորդ հերթի ժառանգ: Նաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ ժառանգատուն առաջին հերթի ժառանգներ չունի՝ Երևանի Կենտրոն նոտարական գրասենյակը որպես ժառանգատուի երկրորդ հերթի ժառանգ է ճանաչել նրա համամայր քրոջը: Դիմող Ս. Նարությունյանը դիմել է ՆՏ վարչական դատարան՝ նոտարական գրասենյակի կողմից տրված ժառանգության իրավունքի վկայագրերի առոչինչ լինելը ճանաչելու եւ ժառանգության իրավունքի վկայագրեր տալուն պարտավորեցնելու վերաբերյալ հայցապահանջներով՝ այն հիմնավորմամբ, որ ժառանգատուի համամայր քույրը չի կարող հանդես գալ որպես երկրորդ հերթի ժառանգ՝ ՆՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 1217-րդ հոդվածի իմաստով: ՆՏ վարչական դատարանն իր՝ 23.04.2009թ. վճռով հայցը մերժել է: Վարչական դատարանն իր վճռի պարճաբանական մասում վկայակոչել է ՆՏ վճռաբեկ դատարանի 13.02.2009թ. նախադեպային նշանակության որոշման մեջ առկա՝ ՆՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 1217-րդ հոդվածի մեկնաբանությունը, ըստ որի՝ այդ նորմով սահմանված՝ երկրորդ հերթի ժառանգների մեջ մտնում են նաեւ ոչ հարազատ (համամայր եւ համահայր) եղբայրներն ու քույրերը:

3. Դիմողը, որպես օրենսգրքի վիճարկվող՝ 1217-րդ հոդվածի հակասահմանադրականության հիմնական փաստարկ, մարմանաշում է այդ նորմի անհամապարասխա-

նությունն իրավական որոշակիության սկզբունքին: Դիմողը գտնում է՝ սահմանելով միայն, որ «Երկրորդ հերթի ժառանգներն են ժառանգապուրի հարազատ եղբայրները եւ քույրերը»՝ ՏՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 1217-րդ հոդվածով սահմանված դրույթը չի հստակեցնում նշված հարաբերությունների կիրառելիության սահմանները եւ իր ոչ բավարար ճշգրտության պատճառով իրավակիրառողին հնարավորություն չի ընձեռում առաջնորդվել այդ նորմի կիրառելիության իրավաչափության միանշանակ եւ անվիճելի չափանիշներով, ինչն էլ հիմք է ծառայել, որպեսզի դատարանը նորմի բովանդակությունը բացահայտելու համար հղում կատարի մեկ այլ իրավական ակտի՝ ՏՏ ընդհանրական օրենսգրքին՝ գույքային հարաբերությունները մեկնաբանելով ամուսնաընդհանրական հարաբերությունների սկզբունքների եւ անձանց ազգակցական կապի ընկալման փեսանկյունից: Ըստ դիմողի՝ վիճարկվող դրույթի անորոշությունը թույլ է տվել ՏՏ վճռաբեկ դատարանին փալ նշված նորմի այնպիսի մեկնաբանություն, որը հանգեցրել է իր՝ ժառանգություն ստանալու իրավունքի, հետեւաբար՝ նաեւ ՏՏ Սահմանադրության 8 եւ 31-րդ հոդվածներով սահմանված սեփականության իրավունքի խախտմանը:

4. Պատասխանողը գտնում է, որ ըստ օրենքի ժառանգների հերթականությունը, ինչպես նաեւ կոնկրետ հերթի ժառանգների սահմանումը (այդ թվում ժառանգների շրջանակի ավելացումը կամ սահմանափակումը) որեւէ պարագայում չի կարող դիտվել որպես ՏՏ Սահմանադրության 8-րդ հոդվածով նախատեսված սեփականության կամ 31-րդ հոդվածով երաշխավորված՝ իր սեփականությունը կտակելու իրավունքի խախտում, քանի որ օրենսդրությամբ երաշխավորված է կենդանության օրոք կրակի միջոցով իր սեփականության ճակատագիրը որոշելու քաղաքացու իրավունքը: Ներկայացված դիմումում դիմողն ըստ էության վիճարկվող դրույթի հակասահմանադրականության որեւէ հիմնավորում չի ներկայացրել: Դիմողը ձեւականորեն վիճարկելով օրենքի դրույթի սահմանադրականության հարց՝ ըստ էության բարձրացնում է այդ դրույթի կիրառման իրավաչափության եւ կիրառման արդյունքում ընդունված դատական ակտերի օրինականության հարց: Դիմողն ըստ էության ներկայացրել է վիճարկվող իրավադրույթի սեփական, կամայական, պաշտոնական (դատական) մեկնաբանությունից փարբերվող մեկնաբանություն, չի ներկայացրել ՏՏ Սահմանադրության 8-րդ եւ 31-րդ հոդվածներին դրա հակասության որեւէ հիմնավորում:

Պարասխանողը նաև եզրակացնում է, որ եղբայրների ու քույրերի հարազարկյալ համահայր կամ համամայր լինելը ժառանգական իրավահարաբերություններում իրավաբանական նշանակություն չպետք է ունենա:

Պարասխանող կողմ ներգրավված՝ ՆՆ Ազգային ժողովն իր բացաբություններում սահմանադրական դարարանին րեդեկացրել է նաև, որ Ազգային ժողովում շրջանառության մեջ է դրվել «Նայասրանի Նանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքում փոփոխություն կարարելու մասին» ՆՆ օրենքի նախագիծը, որի համաձայն՝ երկրորդ հերթի ժառանգներ են նախարեսվում ճանաչել «...ժառանգարուի հարազար, համահայր կամ համամայր եղբայրները եւ քույրերը»:

5. Սահմանադրական դարարանի 22.06.2010թ. ՍԴԱՌ-69 աշխարակարգային որոշմամբ որպես փորձագետ ներգրավված՝ ԵՊՆ իրավաբանական ֆակուլտետի քաղաքացիական իրավունքի ամբիոնի վարիչ, ի.գ.դ., պրոֆետոր Տարիել Բարսեղյանի ներկայացրած փորձագիարական եզրակացության համաձայն՝ ՆՆ քաղաքացիական օրենսգրքի 1217-րդ հոդվածը չի բխում ժառանգման իրավունքի էությունից եւ դոկարինայում ընդունված մոբեցումներից, ինչպես նաև հաշվի չի առնում հայ ժառանգման իրավունքի պարմությունը: Փորձագետը եզրահանգում է, որ համամայր եւ համահայր քույրերին ու եղբայրներին ըստ օրենքի ժառանգների շրջանակից բացառելիս միեւնույն կարեգորիային պարկանող անձանց իրավունքների նկարմամբ ցուցաբերվում է րարբերակված մոբեցում:

6. ՆՆ սահմանադրական դարարանը կարետր է համարում վեճի առարկա օրինադրույթի սահմանադրականության հարցի լուճման շրջանակներում պարգել «հարազար քույր եւ եղբայր» եւ «ոչ հարազար (համահայր կամ համամայր) քույր եւ եղբայր» եզրույթների սահմանադրաիրավական ընդհանրություններն ու րարբերությունները:

ՆՆ գորճող օրենսդրության ուսումնասիրությունը վկայում է, որ ազգակցական հարաբերությունների համարեքսարում այդ հասկացությունները ներառվում են միեւնույն խմբում եւ դիարկվում են որպես մերձավոր հարազարներ: Օրինակ, ՆՆ ընրանեկան օրենսգրքի 11-րդ հոդվածի բ) կետով սահմանվում է, որ արգելվում է ամուսնություն կնքել «**մերձավոր ազգականների** (ուղիղ վերընթաց ու վայրընթաց ազգականների՝ ճնողների ու գավակների, պապի, րարի ու թռռների, ինչպես նաև **հարազար եւ համահայր կամ համամայր եղբայրների ու քույրերի**, մորաքրոջ, հորաքրոջ, հորեղբոր եւ մորեղբոր գավակների) միջեւ»:

Բացի դրանից, ՄՍ քրեական դատավարության օրենսգրքի 6-րդ հոդվածի 39 եւ 40-րդ կետերում քրվում են հասկացութային հետեւյալ կոնկրետ ձեւակերպումները. «39) **ազգականներ**` ազգակցական կապի մեջ գրնվող եւ մինչեւ նախապապը կամ նախապապն ընդհանուր նախնիներ ունեցող անձինք.

40) **մերձավոր ազգականներ**` ծնողները, զավակները, որդեգրողները, որդեգրվածները, **հարազատ եւ ոչ հարազատ (համահայր կամ համամայր)** եղբայրները եւ քույրերը, պապը, տատը, թոռները, ինչպես նաեւ ամուսինը եւ ամուսնու ծնողները, վերջիններիս համար` փեսան եւ հարսը»:

ՄՍ օրենսդրության համալիր ուսումնասիրությունը վկայում է նաեւ, որ ՄՍ գործող փաթեթը իրավական ակտերում տեղ են գրել հետեւյալ երեք փաթեթը հասկացությունները. «**քույրեր եւ եղբայրներ**», «**հարազատ քույրեր եւ եղբայրներ**» եւ «**ոչ հարազատ (համամայր կամ համահայր) քույրեր եւ եղբայրներ**»:

Այսպես, «**քույրեր եւ եղբայրներ**» ընդհանրական հասկացությունը (որն ըստ էության ներառում է ինչպես հարազատ, այնպես էլ ոչ հարազատ (համամայր կամ համահայր) քույրերին եւ եղբայրներին) տեղ է գրել ՄՍ քաղաքացիական օրենսգրքում (հոդվ. 1219), «Քաղաքացիական ծառայության մասին» (հոդվ. 24), «Օտարերկրացիների մասին» (հոդվածներ 8, 15), «Քաղաքացիական կացության ակտերի մասին» (հոդվ. 74.1), «Նայաստանի փրկարար ծառայության մասին» (հոդվածներ 39, 94), «Զինծառայողների եւ նրանց ընտանիքների անդամների սոցիալական ապահովության մասին» (հոդվ. 16), «Զինապարտության մասին» (հոդվ. 11), «Վարչարարության հիմունքների եւ վարչական վարույթի մասին» (հոդվ. 24) եւ ՄՍ այլ օրենքներում:

«**Նարազատ քույրեր եւ եղբայրներ**» հասկացությունը տեղ է գրել ՄՍ քրեական դատավարության օրենսգրքում (հոդվ. 6), ՄՍ քաղաքացիական օրենսգրքում (հոդվ. 1217), ՄՍ ընտանեկան օրենսգրքում (հոդվ. 11), «Մարդուն օրգաններ եւ(կամ) հյուսվածքներ փոխապարվաստելու մասին» (հոդվ. 7), «Սահմանված կարգի խախտմամբ պարտադիր զինվորական ծառայություն չանցած քաղաքացիների մասին» (հոդվ. 2), «Քաղաքացիական կացության ակտերի մասին» (հոդվ. 6), «Փախստականների եւ ապաստանի մասին» (հոդվ. 7), «Զինվորական ծառայություն անցնելու մասին» (հոդվածներ 16, 51), «Զինապարտության մասին» (հոդվ. 12) եւ ՄՍ այլ օրենքներում:

«**Ոչ հարազատ (համամայր կամ համահայր) քույրեր եւ եղբայրներ**» հասկացությունը տեղ է գրել ՄՍ քրեական դատավարության օրենսգրքում (հոդվ. 6), ՄՍ ընտանեկան օրենսգրքում (հոդվ. 11), ինչպես նաեւ «ՄՍ կառավարությանն առընթեր

Ազգային անվտանգության ծառայության համակարգում գործող ձերբակալված անձանց պահելու վայրի ներքին կանոնակարգը հաստատելու մասին» (կետ 38), «ՆՆ ոստիկանության համակարգում գործող ձերբակալված անձանց պահելու վայրի ներքին կանոնակարգը հաստատելու մասին» (կետ 58) ՆՆ կառավարության որոշումներում:

Ընդ որում, հիշյալ իրավական ակտերի մեծ մասում կիրառվում են նշված հասկացություններից առնվազն երկուսը: Օրինակ՝ ՆՆ քրեական դատավարության օրենսգրքի 6-րդ հոդվածում կիրառվում է «հարազատ» եւ «ոչ հարազատ (համամայր կամ համահայր) եղբայրները եւ քույրերը» հասկացությունները: Նույնը վերաբերում է նաեւ ՆՆ վարչական եւ վճռաբեկ դատարանների կողմից մատչանշված ՆՆ ընդհանրական օրենսգրքի 11-րդ հոդվածին: Կամ՝ «Քաղաքացիական կացության ակտերի մասին» ՆՆ օրենքի 74.1-րդ հոդվածում կիրառվում է «եղբայրներ եւ քույրեր» ընդհանրական հասկացությունը, իսկ 6-րդ հոդվածում՝ «հարազատ եղբայր եւ քույր» հասկացությունը:

Նույնը կարելի է արձանագրել ՆՆ քաղաքացիական օրենսգրքում ըստ օրենքի ժառանգության ինստիտուտը կարգավորող՝ վիճարկվող 1217-րդ հոդվածի եւ 1219-րդ հոդվածի առնչությամբ: Այս դեպքում օրենսդիրը երկրորդ հերթի ժառանգներին սահմանելիս օգտագործում է «հարազատ եղբայրները եւ քույրերը» հասկացությունը, իսկ չորրորդ հերթի ժառանգներին նշելիս՝ «եղբայրները եւ քույրերը» հասկացությունը:

Գործող օրենսդրության վերլուծությունը վկայում է նաեւ, որ այն իրավահարաբերություններում, որում կարեւորվում է գենետիկական ներդաշնակության առաջնայնությունը՝ օրենսդիրը փարանջատել է հարազատ եղբայրներ ու քույրեր եւ համահայր կամ համամայր եղբայրներ ու քույրեր հասկացությունները՝ դրանց հավասար իրավունքների ու պարտականությունների շեշտադրման նկատմամբ, իսկ ժառանգական իրավահարաբերություններում ընդհանրապես առանձին անդրադարձ չի եղել համահայր կամ համամայր եղբայրներին ու քույրերին:

Նիսբ ընդունելով այն հանգամանքը, որ ՆՆ քաղաքացիական օրենսգրքում ըստ օրենքի ժառանգության ինստիտուտին առնչվող փարբեր դեպքերի համար օրենսդիրն օգտագործում է փարբեր հասկացություններ. մի դեպքում՝ «հարազատ եղբայրներ եւ քույրեր» հասկացությունը, մյուս դեպքում՝ «եղբայրներ եւ քույրեր» հասկացությունը, սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ **օրենսգրքի 1217-րդ հոդվածում օրենսդիրը նկատի է ունեցել բացառապես հարազատ քույրերին եւ եղբայրներին:** Ընդ որում, այդպիսի փարանջատումն սկզբունքորեն վերապահված է օրենսդրի հայեցողությանը, եթե այն իրականացվում է **բավարար առարկայական հիմնավորվածու-**

թյամբ եւ հետետողականությամբ՝ հիմնվելով համակարգային ընդհանուր սկզբունքների վրա:

7. Սույն գործի շրջանակներում սահմանադրական դատարանն անհրաժեշտ է համարում անդրադառնալ ժառանգության ինստիտուտի սահմանադրաիրավական բովանդակության բացահայտմանը, ինչպես նաեւ այն հարցի պարզաբանմանը, թե օրենսդրի կողմից հարազատ եւ համահայր կամ համամայր քույրերի եւ եղբայրների միջեւ փոխանցված կարգավորում կատարելու հայեցողությունն արդյո՞ք իրականացվել է բավարար առարկայական հիմնավորվածությամբ եւ հետետողականությամբ՝ հիմնվելով համակարգային ընդհանուր սկզբունքների վրա:

Այս նպատակով «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՏՏ օրենքի 68-րդ հոդվածի 9-րդ մասի պահանջները հաշվի առնելով՝ սահմանադրական դատարանը քննության առարկա հարցի վերաբերյալ հստակ իրավական դիրքորոշում կարող է արտահայտել վիճարկվող նորմը դրա հետ համակարգային փոխկապակցվածության մեջ գտնվող՝ ՏՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 72-րդ գլխի՝ փոքր երեխաների ժառանգության շրջանակը որոշող դրույթների հետ համադրության մեջ դիտարկելով միայն:

Ժառանգության բովանդակությունը եւ, հետեւաբար, ժառանգման իրավունքը սահմանված են օրենսգրքի 1184-րդ հոդվածով: Ըստ այդ հոդվածի 1-ին կետի՝ ժառանգության դեպքում մահացածի գույքը (ժառանգությունը) անփոփոխ վիճակում, որպես միասնական ամբողջություն, **անցնում է այլ անձանց** (համապարփակ իրավահաջորդություն):

Ժառանգման իրավունքն ուղղակիորեն ամրագրված էր նաեւ ՏՏ Սահմանադրության նախորդ խմբագրությամբ փետրվարի 28-րդ հոդվածում: Միեւնույն ժամանակ, ՏՏ Սահմանադրության 42-րդ հոդվածի 1-ին մասը սահմանում է, որ՝ «Սահմանադրությամբ ամրագրված մարդու եւ քաղաքացու հիմնական իրավունքները եւ ազատությունները չեն բացառում օրենքներով եւ միջազգային պայմանագրերով սահմանված այլ իրավունքներ եւ ազատություններ»: Այսինքն՝ ՏՏ Սահմանադրության 42-րդ հոդվածի 1-ին մասի ուժով պետությունը ճանաչում է նաեւ ժառանգման իրավունքը, որը ներառում է ոչ միայն ժառանգություն փոխելու, այլ նաեւ ժառանգություն ստանալու իրավունքները:

Ժառանգական իրավունքն ապահովում է սեփականափոխ իրավունքների պաշտպանությունը նաեւ նրա մահից հետո՝ հնարավոր դարձնելով նրա սեփականափոխական իրավագործությունների հաջորդայնությունը: Միեւնույն ժամանակ, այն ժա-

ռանգի համար առաջացնում է ժառանգապտուի սեփականության հանդեպ իրավահաջորդության սահմանադրորեն պաշտպանված հնարավորություն: Ժառանգական սուբյեկտիվ իրավունքը, այսպիսով, պաշտպանում է թե ժառանգություն փախու, թե ժառանգություն ընդունելու (սրանալու) իրավունքները: Ըստ օրենքի՝ ժառանգումը հիմնված է այն ենթադրության վրա, որ ժառանգորդների շրջանակը, դրանց ժառանգության հրավիրելու հերթերը, ժառանգական գույքի չափը սահմանող օրենքը **համապարասխանում են ժառանգապտուի կամքին**, որը չի ցանկացել կամ չի կարողացել արտահայտել իր կամքը այլ կերպ, օրինակ՝ կրակի միջոցով:

Սեփականությունն ըստ օրենքի ժառանգություն ընդունելու իրավունքը խարսխվում է, որպես կանոն, ժառանգապտուի եւ ժառանգի միջեւ **ազգակցական կապի** կանխավարկածի վրա, չնայած որ ժառանգապտուն ազատ է իր գույքը կտակելու ցանկացած անձի, այլ ոչ միայն իր ազգականներին: Սակայն ժառանգական իրավունքի գործառույթը կայանում է նաեւ նրանում, որ ապահովվի ժառանգապտուի ընտանիքի անդամների տնտեսական զարգացման հնարավորությունը՝ առնվազն գոնե նրա հետ առավել սերտորեն փոխկապակցված ազգականների հարադրությամբ: Այս իմաստով ժառանգապտուի ընտանիքը կազմում են ոչ միայն այն անձինք, որոնց նա իր կենդանության ժամանակ տրամադրել է ապրուստի միջոցներ, **այլեւ այն տնտեսական միավորումը, որն ունեցել է եւ ունի ժառանգական գույքով պայմանավորված տնտեսական եւ սոցիալական համարելի շահեր**: Դրանով է կանխորոշվում ժառանգության ինստիտուտի բովանդակությունը:

Ժառանգապտուի եւ ժառանգների միջեւ ազգակցական հարաբերություններում, իր հերթին, առաջանում է գենետիկ գործոններով պայմանավորված աստիճանակարգություն, որը ենթադրում է ժառանգման հարցում ժառանգապտուի ուղղակի ժառանգների նախապատվությունն այլ ժառանգների համեմատ: Որքան ավելի մերձ է ժառանգապտուի եւ ժառանգի ազգակցական կապը, այնքան ավելի մեծ է ըստ օրենքի ժառանգման առաջնահերթությունը տվյալ ժառանգի համար:

8. Օրենսգրքի վիճարկվող՝ 1217-րդ հոդվածով ժառանգապտուի երկրորդ հերթի ժառանգներ են համարվում ժառանգապտուի հարազատ քույրերը եւ եղբայրները: Այսինքն՝ օրենսդիրը երկրորդ հերթի ժառանգների թվին է դասում երկրորդ աստիճանի կողային ազգականներին: Ընդ որում, սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ կողային ազգակցություն է համարվում ընդհանուր նախնիից անձանց սերված լինելու արյունակցական կապը: Այս տեսակետից եւ՛ հարազատ, եւ՛ համահայր կամ համամայր քույրերն ու եղբայրները ժառանգապտուի հանդեպ կարող են դիմել

միեւնույն՝ երկրորդ աստիճանի ազգակցական կապի մեջ, **հետեւաբար՝ նաեւ միեւնույն կարեգորիայի մեջ**, քանի որ նրանք ունեն ընդհանուր նախնի՝ հայր եւ/կամ մայր:

Միեւնույն ժամանակ, սահմանադրական դատարանը գրնում է, որ ժառանգապտուի համահայր կամ համամայր քույրերը եւ եղբայրները ժառանգապտուի հարազատ քույրերի եւ եղբայրների համեմատությամբ ժառանգապտուի նկատմամբ գրնվում են միայն մասնակի մերձավոր ազգակցական կապի մեջ, ինչը թույլ է տալիս արձանագրել, որ **վերջիններս նույն կարեգորիայի շրջանակներում գրնվում են փարբեր ենթակարեգորիաների մեջ, ինչը, իր հերթին, համակարգային ընդհանուր սկզբունքների վրա հիմնված որոշակի առարկայական փարբերակման հիմք կարող է հանդիսանալ**, եւ այդ առումով կարող է նաեւ ներգործել ժառանգման հերթականության վրա: Սակայն համամայր եւ համահայր քույրերին եւ եղբայրներին ժառանգման հերթից ընդհանրապես դուրս թողնելը չի կարող բավարար չափով հիմնավորվել հիշյալ օբյեկտիվ փարբերությամբ, եւ անհրաժեշտ ու իրավաչափ չէ ժառանգման նպատակին հասնելու համար:

Այս առումով, սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ օրենսգրքի 72-րդ գլխում առկա է այնպիսի օրենսդրական բաց, որը չի կարող լրացվել այլ իրավական երաշխիքներով եւ որի պայմաններում չի ապահովվում անձի ժառանգման իրավունքի իրացման հնարավորությունը: Նման օրենսդրական բացը հանգեցնում է արյունակցական ավելի թույլ կապի **պատկանող անձանց մի մասի իրավունքների արգելափակման, ինչը չի կարող օբյեկտիվորեն արդարացված նպատակ հետապնդել:**

Միեւնույն ժամանակ, սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ օրենսդիրն իրավասու է հաշվի առնելով հարազատ եւ համահայր կամ համամայր քույրերի եւ եղբայրների միջեւ առկա օբյեկտիվ փարբերությունը՝ համահայր կամ համամայր քույրերին եւ եղբայրներին դասել մեկ այլ՝ հաջորդ հերթի ժառանգների թվին /ինչն ընդունված է մի շարք երկրների ժառանգական իրավունքում/: Սակայն օրենսդիրն իրավասու չէ այդ փարբերությունն օգտագործել համահայր կամ համամայր քույրերին եւ եղբայրներին ժառանգությունից օրենքի ուժով ընդհանրապես բացառելու համար: Այդչափ լայն սահմանափակումն օրենսգրքի՝ ըստ օրենքի ժառանգությանը վերաբերող գլխում **բավարար չափով** հիմնավորված չէ առարկայական չափանիշներով: Այն ժառանգություն ստանալու սահմանադրական իրավունքի **ոչ համաչափ** սահմանափակում է՝ Սահմանադրության 1-ին հոդվածից (իրավական պետու-

թյան սկզբունք) բխող համաչափության սկզբունքի եւ իրավահավասարության սկզբունքի (Սահմանադրության 14.1-րդ հոդվ.) փեսանկյունից:

9. Տարբեր երկրների (Ռուսաստանի Դաշնություն, Ֆրանսիա, Գերմանիա, Մեծ Բրիտանիա, Շվեյցարիա, Վրաստան, Մոլդովա եւ այլն) քաղաքացիական իրավահարաբերությունները կարգավորող օրենսդրության ուսումնասիրությունը վկայում է, որ ժառանգական իրավահարաբերություններում, որում իրավահաջորդության եւ անձի սեփականության իրավունքի հարցեր են շոշափվում, խտրականություն չի դրվում հարազատ եւ համահայր կամ համամայր քույրերի ու եղբայրների միջեւ կամ առնվազն համահայր կամ համամայր եղբայրներն ու քույրերը դուրս չեն թողնվում այդ իրավահարաբերություններից:

Նայ իրավունքում եւս, այդ թվում խորհրդային փարիների, ժառանգման իրավահարաբերություններում երբեւէ փարբերակում չի դրվել հարազատ եւ համահայր ու համամայր քույրերի ու եղբայրների միջեւ: Դատական պրակտիկան նույնպես ընթացել է այս ճանապարհով: Նույնիսկ այն բանից հետո, երբ 1999թ. հունվարի 1-ից ուժի մեջ մտած ՆՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 1217-րդ հոդվածով ամրագրվեց «հարազատ եղբայրները եւ քույրերը» արտահայտությունը, դատական պրակտիկան շարունակեց ընթանալ ավանդաբար ձեւավորված կարգով: Այդ մասին է վկայում նաեւ ՆՏ դատական դեպարտամենտի կողմից 2010թ. հուլիսի 6-ին ՆՏ սահմանադրական դատարան ներկայացված փեդեկանքը:

ՆՏ վճռաբեկ դատարանի եզրահանգումն այն է, որ «... ժառանգական իրավահարաբերություններում ժառանգատուի հարազատ եղբայրներին եւ քույրերին հավասարեցված են նաեւ ժառանգատուի հետ համահայր կամ համամայր քույրերը եւ եղբայրները»:

Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ ՆՏ վճռաբեկ դատարանը վերոնշյալ որոշման մեջ հետետողականություն չի դրսեւորել «Իրավական ակտերի մասին» ՆՏ օրենքի 86-րդ հոդվածի 1-ին մասի պահանջների ապահովման առումով: Վերջինս, մասնավորապես, սահմանում է, որ «Իրավական ակտը մեկնաբանվում է դրանում պարունակվող բառերի եւ արտահայտությունների փառացի նշանակությամբ՝ հաշվի առնելով օրենքի պահանջները»:

Մյուս կողմից՝ ՆՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 72-րդ գլխի նորմերի համադրված վերլուծությունը վկայում է, որ ժառանգատուի համահայր կամ համամայր եղբայրների ու քույրերի իրավունքների պաշտպանությունը փվյալ հարաբերություններում կարող է ապահովվել միայն ժառանգման իրավունքի իրացման հնարավորության

օրենսդրական երաշխավորմամբ, եւ նման դիրքորոշումը բխում է իրավունքի գերակայության ապահովման անհրաժեշտությունից:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից եւ ղեկավարվելով Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետով, 102-րդ հոդվածով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Նայասարանի Նանրապետության օրենքի 19, 63, 64 եւ 69-րդ հոդվածներով, Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**.

1. ՆՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 72-րդ գլուխն այն մասով, որով բացառում է համամայր եւ համահայր քույրերի եւ եղբայրների՝ ժառանգատուի հետ իրենց ազգակցական փոխկապակցվածության աստիճանին համարժեք ժառանգման իրավունքը, ճանաչել Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրության 1-ին, 3-րդ հոդվածներին եւ 14.1-րդ հոդվածի երկրորդ մասին հակասող եւ անվավեր:

2. Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է եւ ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՆՈՂ

Գ. ՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

18 սեպտեմբերի 2010 թվականի
ՍՂՈ-917